

DOI: 10.26693/jmbs04.01.201

УДК 616.31-07-08-057.36(477.85)

Науменко К. Є.¹, Бєліков О. Б.^{1,2}

ХАРАКТЕРИСТИКА СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ЗАХВОРЮВАНОСТІ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО ПРИКОРДОННОГО ЗАГОНУ

¹Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет», Чернівці, Україна

²Українська академія наук, Київ, Україна

belikovsasha@ukr.net

Вагомий негативний вплив на праце- та боєздатність військовослужбовців несе несвоєчасне профілактичне стоматологічне обстеження, що призводить до зростання рівня основних стоматологічних захворювань.

Провести стоматологічне обстеження військовослужбовців Чернівецького прикордонного загону на предмет рівня потреби у стоматологічній допомозі.

Дослідження проведені на базі в/ч 2195 Чернівецького прикордонного загону. Піддано обстеженню 113 військовослужбовців (30 строковиків та 83 контрактників), які розподілені по віковим групам. Інтенсивність карієсу зубів оцінювали за індексом КПВ. Індекс гігієни визначали за рекомендацією Ю. А. Федорова і В. В. Володкіної, зміни в тканинах пародонта на основі проведення проби Шиллера-Писарева, та індексу КПІ. Оцінку структури ураження карієсом зубів проводили за методикою А. В. Алімського.

Встановлена висока поширеність карієсу зубів (100% у строковиків та 93,41% у контрактників). У строковиків 32,83% уражень зубів потребували лікування карієсу, 16,41% – його ускладнень, 17,91% – видалення. Кількість вже запломбованих зубів в середньому становила 22,38%, а видалених 10,44%. У військовослужбовців контрактної форми служби 23,10% було зубів з карієсом, 39,29% – пломбованих, 16,78% – видалених. У 76,66% строковиків був виявлених над- і під'ясенний зубний камінь, 10% скаржились на кровоточивість ясен, у 23,33% виявлено гінгівіт та у 13,33% – пародонтит. У 32,76% контрактників виявлено пародонтит і 34,76% – гінгівіт. Також встановлено, що потребували санації 55,37% зубів, а 23,10% – заміщення ортопедичними конструкціями. Виявлена тенденція до розширення показань для заміщення вже дефектів коронкової частини зуби з використанням не тільки поодиноких коронок, а і куксово-кореневих вкладок.

Ключові слова: військовослужбовці, рівень санації, поширеність карієсу, потреба в стоматологічній допомозі.

Актуальність. Останнім часом у всьому світі і в Україні зокрема через незадовільну екологію, незбалансоване харчування, відсутність або недостатнє знання правильних навичок догляду за зубами, спостерігається чітка тенденція до зростання основних стоматологічних захворювань [1, 2, 3, 17, 18]. Особливе занепокоєння викликає висока поширеність та інтенсивність основних стоматологічних захворювань в різних декретованих групах населення [13], до яких відносяться і військовослужбовці [4, 11].

Захворювання зубів і ротової порожнини можуть мати негативний вплив на праце- та боєздатність військовослужбовців, освоєння ними військової спеціальності [16], погіршувати перебіг соматичної патології або провокувати її розвиток. Отже, санація ротової порожнини повинна бути постійною, обов'язковою і проводитися у плановому порядку [7, 14]. При проведенні анкетування військовослужбовців Чернівецького прикордонного загону було з'ясовано, що на питання «Чи отримували Ви стоматологічну допомогу на призовному пункті?», із 30-ти респондентів лише 7 відповіли «так» [10]. В дослідженнях А. А. Слівкіна, який обстежував військовослужбовців з числа молодого поповнення, встановлено, що поширеність карієсу зубів була 97,34%, інтенсивність карієсу зубів – $7,72 \pm 0,16$, поширеність ознак захворювань тканин пародонта – 86,53%, а потреба в зубному протезуванні – 35,63% [15].

Дані щодо рівня захворюваності за зверненнями та результатів стоматологічних обстежень дозволяють визначити справжню потребу в різних видах стоматологічної допомоги і розробити заходи щодо вдосконалення організації надання стоматологічної допомоги [5, 6, 8, 9, 12].

Мета дослідження. Провести стоматологічне обстеження військовослужбовців Чернівецького прикордонного загону для встановлення характеру стоматологічних захворювань, оцінки санації ротової порожнини і виявлення рівня потреби у стоматологічній допомозі.

Матеріали і методи дослідження. Обстеженню піддано 113 військовослужбовців Чернівецького прикордонного загону. Серед них було 30 військовослужбовців строковиків та 83 контрактників. Вік військовослужбовців строкової служби в середньому становив $21,9 \pm 1,9$ років, контрактної служби - $29,9 \pm 3,4$ років. Серед обстежених було 91 (80,53%) чоловічої та 22 (19,46%) жіночої статі. При обстеженні з'ясували характер стоматологічної захворюваності, рівень санації, стан гігієни ротової порожнини та потребу в різному виді стоматологічної допомоги.

Дослідження виконані з дотриманням основних положень «Правил етичних принципів проведення наукових медичних досліджень за участю людини», затверджених Гельсінською декларацією (1964-2013 рр.), ICH GCP (1996 р.), Директиви ЄЕС № 609 (від 24.11.1986 р.), наказів МОЗ України № 690 від 23.09.2009 р., № 944 від 14.12.2009 р., № 616 від 03.08.2012 р. Кожен пацієнт підписував інформовану згоду на участь у дослідженні.

Дослідження проводили в умовах стоматологічного кабінету в/ч 2195 Чернівецького прикордонного загону із використанням стоматологічного дзеркала, зонда і пінцета, а для оцінки стану тканин пародонта – градуйованого ґудзикового зонда. Інтенсивність карієсу зубів оцінювали за індексом КПВ. Розповсюдженість карієсу і потребу військовослужбовців в санації ротової порожнини виражали у відсотках. Індекс гігієни визначали за рекомендацією Ю. А. Федорова і В. В. Володкіної (1971). Зміни в тканинах пародонта оцінювали на основі проведення проби Шиллера-Писарева, та індексу КГП (1988). Потребу військовослужбовців в стоматологічній допомозі визначали за кількістю осіб, які потребували терапевтичної, хірургічної та ортопедичної (ортодонтичної) допомоги.

Оцінка структури ураження карієсом зубів здійснювалася за методикою А. В. Алімського (1983 р.). Особливу увагу при цьому приділяли аналізу таких показників: як видаленні зуби (елемент «В»), зуби які підлягали видаленню (елемент «Х»), в сумі ці показники складали втрачені зуби і за ними оцінювали потребу в ортопедичній стоматологічній допомозі.

Для обробки отриманих результатів дослідження використовували методи варіаційної статистики із застосуванням програмного редактора Microsoft Office Excel 2013.

Результати дослідження та їх обговорення. На основі стоматологічних оглядів військовослуж-

бовців встановлено, що карієс зубів та його ускладнення є найбільш розповсюдженими стоматологічними захворюваннями, що підтверджують дані [4, 11, 13, 15]. Але, показник розповсюдженості карієсу мав суттєві відмінності серед груп військовослужбовців і складав 100% у строковиків і 93,41% у контрактників. Висока захворюваність карієсу властива як рівню розповсюдженості так і його індексу КПВ, дані яких наведені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Показники ураженості карієсом зубів у військовослужбовців Чернівецького прикордонного загону

Вік	Кількість оглянутих, N	Розповсюдженість карієсу, %	Індекс КПВ (в середньому на 1 обстеженого)
Контрактна форма служби			
19-24	13	84,61	3,79±0,44
25-30	34	97,05	2,67±0,12
30-35	25	92,00	1,82±0,16
35 і <	11	100,00	2,83±0,32
Всього	83	93,41	2,77±0,81
Строчкова форма служби			
18-25	30	100	4,61±0,22

Нами встановлено, що факторами високої поширеності карієсу зубів та рівня КПВ серед строковиків було: проживання в екологічно несприятливих районах, незадовільний матеріальний стан, недостатній рівень гігієнічного виховання, а в деяких випадках відсутність адекватної стоматологічної допомоги населенню. Індекс КПВ в середньому на одного обстеженого у строковиків мав високий рівень і складав $4,61 \pm 0,22$.

У військовослужбовців контрактної форми служби був відмічений хвилеподібний характер як розповсюдженості карієсу, так і індексу КПВ. Рівень розповсюдженості карієсу у всіх чотирьох вікових групах в середньому складав 93,41%. Найвищий його рівень спостерігався в групі 35 років і старше. Високий рівень розповсюдженості серед військовослужбовців за контрактом можна пояснити через несвоєчасне та недостатнє поглиблене медичне обстеження, що призводило до розвитку ускладнень, передчасної втрати зубів та погіршення загального стану здоров'я. Індекс КПВ також мав відмінності. Так, у вікових групах 19–24 та 35 і старше він був на середньому рівні відповідно $3,79 \pm 0,44$ та $2,83 \pm 0,32$, та низький – у групах 25-30 та 30-35 відповідно $2,67 \pm 0,12$ та $1,82 \pm 0,16$.

Для оцінки показників потреби військовослужбовців в різних видах амбулаторної стоматологічної допомоги був проведений аналіз структури індексів КПВ (табл. 2).

Таблиця 2 – Динаміка структури складових елементів індексів КПВ військовослужбовців Чернівецького прикордонного загону (в % до величин КПВ)

Вік	К	Р	Х	П	В	КПВ
Контрактна форма служби						
19-24	37,77	24,44	8,88	22,22	6,66	100,0
25-30	17,30	17,30	3,84	44,23	17,30	100,0
30-35	16,66	19,04	2,38	42,85	19,04	100,0
35 і <	20,68	6,89	0	48,27	24,13	100,0
В середньому стандарт. показник	23,10	16,91	13,31	39,39	16,78	100,0
Строкова форма служби						
18-25	32,83	16,41	17,91	22,38	10,44	100,0

В середньому на всіх обстежуваних 32,83% із числа виявлених уражень зубів (елемент «К») потребували лікування (переважно поверхневого і середнього карієсу). Питома вага ускладнень карієсу зубів, які підлягали лікуванню (елемент «Р») в середньому в структурі КПВ на всіх обстежених становила 16,41%, ускладнення карієсу зубів, які не підлягали консервативному лікуванню (елемент «Х») становив 17,91%. Питома вага вже запломбованих зубів (елемент «П») в середньому становила 22,38%, а видалених (елемент «В») – 10,44%. Одержані дані свідчать про високу потребу військовослужбовців строкової служби у всіх видах стоматологічної допомоги, що є наслідком серйозних дефектів її надання до призову на військову службу.

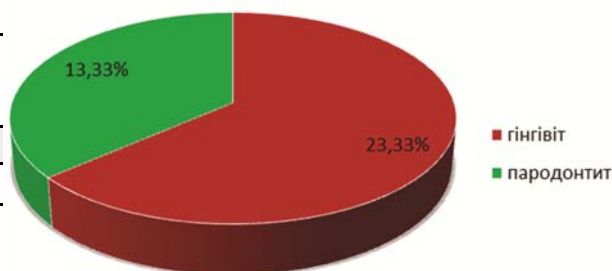
Згідно **таблиці 2**, в структурі індексу КПВ військовослужбовців контрактної форми служби в середньому було 23,10% зубів з карієсом, 39,29% пломбованих та 16,78% видалених. Нами також встановлено, що потреба в лікуванні з віком збільшується за рахунок кількості видалених зубів, що в середньому складала 16,78%, а в групі 35 і старше – 24,13%.

Потреба в ортопедичному лікуванні збільшувалась за рахунок не тільки вже видалених зубів і зубів, які не підлягали консервативному лікуванню, а також за рахунок вже вражених каріозним процесом зубів, коли руйнування коронки зуба, або однієї із стінок було на 1–2 мм вище рівня ясен, або на рівні ясен.

При аналізі гігієнічного стану військовослужбовців нами також були встановлені відмінності в обох групах досліджуваних. Серед строковиків у 76,66% був виявлений над- і під'ясенний зубний камінь, 10% скаржились на кровоточивість ясен під час чищення зубів і тільки у 13,33% гігієнічний стан був на рівні «добре».

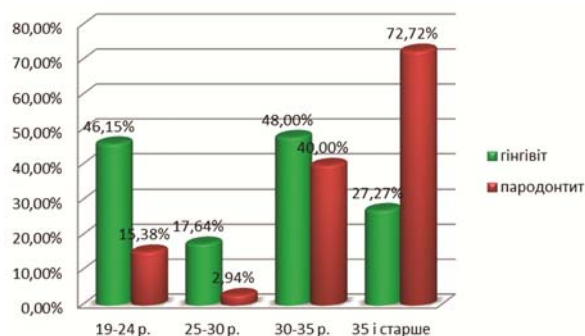
Нами також були встановлені відмінності у нозологічних одиницях серед груп військовослужбов-

ців. Так, у 23,33% строковиків виявлено гінгівіт, у 13,33% – пародонтит (**рис. 1**). Тобто, кожен другий військовослужбовець строкової служби мав потребу у знятті зубних відкладень або в лікуванні захворювань тканин пародонта. Наведені дані свідчать про високий рівень потреби військовослужбовців строкової служби у пародонтологічній стоматологічній допомозі.

Рис. 1. Показники захворюваності тканин пародонта у військовослужбовців строкової форми служби

У військовослужбовців контрактної форми служби в середньому у 32,76% обстежених було виявлено пародонтит, і у 34,76% – гінгівіт. При цьому найгірші показники були у вікових групах 19–24, 30–35 та 35 і старше. Отже, причиною розвитку захворювань тканин пародонта можна вважати наявність зубної бляшки та над- і під'ясенного зубного каменю (**рис. 2**).

Рис. 2. Показники захворюваності тканин пародонта у військовослужбовців контрактної форми служби

У військовослужбовців за контрактом в середньому по всім віковим групам обстежуваних у 74,85% була наявність над- і під'ясенного зубного каменю, у 14,45% стан гігієни ротової порожнини був на рівні «добре», а 12,04% скаржилися на кровоточивість ясен при чищенні зубів. При характеристиці над'ясенного і під'ясенного зубного каменю найгірший стан був виявлений у групах 35 і старше – 81,81%, 19–24 – 76,92% та 30–35 років – 76,00%.

Отже, аналіз стану гігієни ротової порожнини, як серед військовослужбовців строкової служби,

так і за контрактом, показав, що рівень гігієни відповідав як «задовільний» і «незадовільний», і тільки у деяких категоріях військовослужбовців 11,50% він відповідав «добре». Це свідчить про недостатню санітарно-просвітницьку роботу.

Нами встановлено, що рівень охоплення профілактичними оглядами при обов'язковому обстеженні військовослужбовців був приблизно 50%. Це відобразилось на об'єктивній картині захворюваності за звертанням. При чому, рівень потреби в санації ротової порожнини залежно від індексу КПВ досягав 55,37% зубів, а в протезуванні до 23,10%. Тим самим підкреслюючи теорію високої розповсюженості та інтенсивності стоматологічної захворюваності.

Аналізуючи вище наведену захворюваність карієсу та його ускладнень і захворювань тканин пародонта, які згідно індексу КПВ потребують лікування, нами виявлена тенденція до розширення показань для заміщення вже дефектів коронкової частини зуби з використанням не тільки поодиноких коронок, а і куксово-кореневих вкладок.

Висновки

1. Обстеження військовослужбовців на предмет стоматологічної захворюваності виявило, що поширеність карієсу у строковиків становила 100%, а у контрактників – 93,41%.
2. При оцінці показників потреби військовослужбовців в різних видах амбулаторної стоматологічної допомоги за аналізом структури індексів КПВ було встановлено наступне. Серед строковиків 32,83% виявлених уражень зубів потребували лікування карієсу, 16,41% – його ускладнень, 17,91% – видаленню. Питома вага вже запломбованих зубів в середньому становила 22,38%, а видалених 10,44%. Серед військовослужбовців контрактної форми служби 23,10% було зубів з карієсом, 39,29% – пломбованих, 16,78% – вида-

лених. Також встановлена тенденція, що потреба в лікуванні з віком збільшується за рахунок кількості видалених зубів.

3. При обстеженні військовослужбовців на предмет захворювань тканин пародонта було встановлено, що серед строковиків у 23,33% виявлено гінгівіт, у 13,33% – пародонтит. У військовослужбовців контрактної форми служби в середньому у 32,76% обстежених було виявлено пародонтит і 34,76% – гінгівіт. При цьому найгірші показники були у вікових групах 19–24, 30–35 та 35 і старше.
4. Аналіз стану гігієни ротової порожнини як серед військовослужбовців строкової служби так і за контрактом показав, що рівень гігієни відповідав як «задовільний» і «незадовільний», і тільки у деяких категоріях військовослужбовців 11,50% він відповідав «добре». Це свідчить про недостатню санітарно-просвітницьку роботу.
5. Аналізуючи вище наведену захворюваність карієсу та його ускладнень і захворювань тканин пародонта нами встановлено, що санації потребували 55,37% зубів, а 23,10% в заміщенні ортопедичними конструкціями, де перевагою були покази до заміщення коронкової частини із застосуванням куксово-кореневих вкладок.

Перспективи подальших досліджень. Планується проведення стоматологічного обстеження військовослужбовців на предмет виявлення структури стоматологічних захворювань, рівня гігієни ротової порожнини та рівня надання попередньої стоматологічної допомоги, її повноти та оцінки якості.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не мають конфлікту інтересів, який може сприйматися таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

References

1. Akpata ES, Al-Attar A, Sharma PN. Factors associated with severe caries among adults in Kuwait. *Med Princ Pract*. 2009; 18(2): 93-9. PMID: 19204426. DOI: 10.1159/000189805
2. Khader YS, Bawadi HA, Haroun TF, Alomari M, Tayyem RF. The association between periodontal disease and obesity among adults in Jordan. *J Clin Periodontol*. 2009; 36(1): 18-24. PMID: 19046327. DOI: 10.1111/j.1600-051X.2008.01345.x
3. Alimskiy AV. *Zabolevaemost, normativy, potrebnosti i puti povysheniya effektivnosti stomatologicheskoy pomoshchi*: Abstr. Dr. Sci. (Med.). M; 1983. 526 p. [Russian]
4. Emelina GV, Grinin VM, Ivanov PV, i dr. Analiz stomatologicheskoy zabolevaemosti v vybore metodov i podkhodov individualnoy profilaktiki kariesa zubov i zabolevaniy parodonta. *Sovr problemy nauki i obrazovaniya*. 2011; 2: 9. [Russian]
5. Zhilenko SV. *Sovershenstvovanie raboty voennoy stomatologicheskoy polikliniki v sovremennykh usloviyakh*: Abstr. PhD. (Med.). Moskva: Gos in-t usovershenstvovaniya vrachey Ministerstva Oborony Rossiyskoy Federatsii; 2007. 18 p. [Russian]
6. Ivanova MA, Kulikova SA. Obrashchaemost za stomatologicheskoy pomoshchyu prikrepennogo kontingenta. *Sovr problemy zdavookhraneniya i med statistiki*. 2014; 1: 43-9. [Russian]
7. Klimov AS, Grebnev GA, Slivkin GA. O sovershenstvovanii ambulatornoy stomatologicheskoy pomoshchi voennosluhashchim iz chisla molodogo pokoleniya. *Voен-med zhurn*. 2013; 3: 4-12. [Russian]

8. Lurin IA, Titov GI, Zavoletskiy VV. Suchasni pidkhodi do provedennya pogliblenikh medichnikh oglyadiv viyskovosluzhbovtstv Sluzhbi Bezpeki Ukrayini. *Med perspektivi*. 2013; 18(4): 104-7. [Ukrainian]
9. Malykh AB, Grebnev GA, Butsenko SA. Okazanie zuboproteznoy pomoshchi pensioneram Ministerstva oborony v meditsinskikh organizatsiyakh gosudarstvennoy i munitsipalnoy sistem zdravookhraneniya. *Voen-med zhurn*. 2012; 4: 4-14. [Russian]
10. Naumenko KYe, Byelikov OB. Anketuvannya viyskovosluzhbovtstv Chernivetskogo prikordonnogo zagonu shchodo rivnya nadannya stomatologichnoyi dopomogi. *Ukrainian journal of medicine, biology and sport*. 2018; 3(1): 221-4. [Ukrainian] <https://doi.org/10.26693/jmbs03.01.221>
11. Nikonenko VG. *Izuchenie nuzhdaemosti v ortopedicheskoy stomatologicheskoy pomoshchi molodykh voennosluzhashchikh srochnoy sluzhby*: Abstr. PhD. (Med.). Moskva: Tsentralnyy nauchno-issledovatel'skiy inst stomatologii i chelyustno-litsevoy khirurgii; 2008. 32 p. [Russian]
12. Nikoryak GI. Riven nadannya stomatologichnoyi dopomogi viyskovosluzhbovtsvam (za danimi anketuvannya). *Bukovinskiy medichniy visnik*. 2013; 17(2): 190-2. [Ukrainian]
13. Pliev AV. Prognozirovanie dinamiki stomatologicheskogo zdorovya lits prizyvnykh kontingentov i kursantov vysshikh voenno-uchebnykh zavedeniy: Abstr. PhD. (Med.). Moskva: Gos obrazovatelnoe uchrezhdenie vysshego professionalnogo obrazovaniya «Moskovskiy gosudarstvennyy mediko-stomatologicheskiy universitet» Federalnogo agenstva po zdravookhraneniyu i sotsialnomu razvitiyu RF Federalnoe gos uchrezhdenie «Tsentralnyy NII organizatsii i informatizatsii zdravookhraneniya Roszdrava»; 2009. 25 p. [Russian]
14. Plyukhin DV. Sravnitel'naya kharakteristika stomatologicheskoy zaboлеваemosti patsientov chastnykh i munitsipalnykh stomatologicheskikh klinik. *Vestn Yuzhno-Ural gos un-ta. Ser Obrazovanie, zdravookhranenie, fiz kultura*. 2009; 20: 67-70. [Russian]
15. Prokhvatilov GI, Grebnev GA, Savateev VA. Osnovnye napravleniya sovershenstvovaniya ambulatornoy stomatologicheskoy pomoshchi v Vooruzhennykh Silakh Rossiyskoy Federatsii v mirnoe vremya. *Voen-med zhurn*. 2008; 11: 4-7. [Russian]
16. Slivkin AA. *Izuchenie stomatologicheskoy zaboлеваemosti voenno-sluzhashchikh po prizyvu, vnov pribyvshikh v voinskuyu chast*: Abstr. PhD. (Med.). Sankt-Peterburg: VMA im Kirova; 2013. 19 p. [Russian]
17. Soldatov IK. *Organizatsiya okazaniya stomatologicheskoy pomoshchi prikreplennym kontingentam v territorialnoy sisteme meditsinskogo obespecheniya voennogo okruga*: Abstr. PhD. (Med.). Sankt-Peterburg: VMA im Kirova; 2015. 27 p. [Russian]
18. Sokhov ST, Ayrapetyan SM. Rasprostranenie stomatologicheskikh zabolevaniy sredi naseleniya. In: «*Podkhody k otsenke predotvratimyykh poter zdorovya v stomatologii*». Ed by ST Sokhov. Stavropol; 2009. Gl 4: 107-47. [Russian]
19. Tsimbalistov AV, Statovskaya EE, Drozdova TP. Upravlenie kachestvom meditsinskoy pomoshchi – aktual'naya problema v stomatologii. *Kachestvo meditsinskoy pomoshchi: problemy i perspektivy sovershenstvovaniya: materialy mezhdunar nauch-prakt konf*. Ed by AV Shabrov, VF Chavpetsov. Sankt-Peterburg, 2010. 2010: 109-10. [Russian]

УДК 616.31-07-08-057.36 (477.85)

ХАРАКТЕРИСТИКА СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ЗАБОЛЕВАЕМОСТИ У ВОЕННОСЛУЖАЩИХ ЧЕРНОВИЦКОГО ПОГРАНИЧНОГО ОТРЯДА

Науменко К. Е., Беликов А. Б.

Резюме. Установлено, что негативное влияние на трудо- и боеспособность военнослужащих имеет несвоевременное профилактическое стоматологическое обследование, которое приводит к росту уровня основных стоматологических заболеваний.

Цель работы – провести стоматологическое обследование военнослужащих Черновицкого пограничного отряда на предмет уровня нуждаемости в стоматологической помощи.

Материалы и методы. Исследования проведены на базе в/ч 2195 Черновицкого пограничного отряда. В обследовании участвовало 113 военнослужащих (30 срочников и 83 контрактников), которые распределены по возрастным группам. Интенсивность кариеса зубов оценивали по индексу КПУ. Индекс гигиены определяли по рекомендации Ю. А. Федорова и В. В. Володкиной, изменения в тканях пародонта на основе проведения пробы Шиллера-Писарева и индекса КПИ. Оценку структуры поражения кариесом зубов проводили по методике А. В. Алимского.

Установлена высокая распространенность кариеса зубов (100% у срочников и 93,41% у контрактников). У срочников 32,83% поражений зубов нуждались в лечении кариеса, 16,41% – его осложнений, 17,91% – удалении. Количество уже запломбированных зубов в среднем составляла 22,38%, а удаленных 10,44%. У военнослужащих контрактной формы службы 23,10% было зубов с кариесом, 39,29% – пломбированных, 16,78% – удаленных. У 76,66% срочников был выявлен над- и поддесневой зубной камень, 10% предъявляли жалобы на кровоточивость десен, у 23,33% выявлены признаки гингивита и у 13,33% – пародонтита. У 32,76% контрактников выявлены признаки пародонтита и 34,76% – гингивита.

Также установлено, что нуждалось в санации 55,37% зубов, а 23,10% – замещении ортопедическими конструкциями. Выявлена тенденция к расширению показаний для замещения дефектов коронковой части зуба с использованием не только отдельных коронок, а и культевых корневых вкладок.

Ключевые слова: военнослужащие, уровень санации, распространенность кариеса, нуждаемость в стоматологической помощи.

UDC 616.31-07-08-057.36 (477.85)

The Characteristic of the Dental Diseases in the Military Personnel of the Chernivtsi Boundary Group

Naumenko K., Belikov A.

Abstract. It is well-known that a delayed preventive dental examination, which increases the level of basic dental diseases, has a negative impact on the labor and combat capability of servicemen.

The purpose of the work was to conduct stomatological examination of the military personnel of the Chernivtsi boundary group regarding the level of needs in the stomatological help.

Material and methods. The investigations were carried out on the basis of military unit m/u 2195 of the Chernivtsi boundary group. The survey involved 113 military personnel (30 conscripts and 83 contractors), who were divided into age groups. The intensity of dental caries was assessed by the DMF-Index. The hygiene index was determined on the recommendation of Yu. A. Fedorova and V. V. Volodkina, changes in periodontal tissues based on the Schiller-Pisarev test and the CPI index. Evaluation of the structure of tooth decay was carried out according to the method of A. V. Alimskii.

Results and discussion. The examination showed a high prevalence of dental caries (100% in conscripts and 93.41% in contractors). In the case of conscripts, 32.83% of the tooth lesions needed caries treatment, 16.41% had complications, and 17.91% had removal. The number of already sealed teeth averaged 22.38%, and the removed was 10.44%. The contractors had 23.10% teeth with caries, 39.29% of sealed teeth, and 16.78% of removed teeth. 76.66% of the conscripts had supra- and subgingival tartar, 10% complained of bleeding gums, 23.33% had signs of gingivitis and 13.33% had periodontitis; 32.76% of contractors had signs of periodontitis and 34.76% had gingivitis. We also found that 55.37% of the teeth needed rehabilitation, and 23.10% needed a prosthetic repair.

Conclusion. The level of need for sanitation of the oral cavity among servicemen of the Chernivtsi border detachment, depending on the DMF-Index, reached 55.37% of teeth, and prosthetics was 23.10%. There is also a tendency to expand the indications for replacing the defects of the crown part of the tooth using not only individual crowns, but also post and core crown.

Keywords: military personnel, level of sanitation, prevalence of caries, need for stomatological help.

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 05.11.2018 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування